

בעריכת אשר פויכטוונגר
alongarin@gmail.com

נעלה!

כניסת שבת 16: 21
מוצאי שבת 17: 25

עלון

גרעין תורני הרצליה

"וזר יקום ואי..."

מס' 1136 פרשת מקץ ה'תש"פ

הרב נדב טייכמן

רב בית הכנסת "היכל משה" – שיכון דרום, הרצליה

תורת חיים

מאבק תרבותי יוסף מול תרבות מצרים

העוסקת בנר חנוכה. המיקום של הדרשה איננו מקרי. הבור הריק ממים הינו משל למצב שבו עם ישראל בלי תורה, כאשר עם ישראל ריק מתורה ניתן למצוא רוחות זרות הנושבות בתוכו. כך היה כאשר יוסף היה במצרים והתחיל שוכח את בית אביו, כך היה לאחר מכן כאשר עם ישראל התחיל ממלא את בתי התיאטראות של מצרים וכך היה בתקופת יון, עת הזניחו היהודים את מורשתם ואימצו לעצמם זהות חדשה

המאבק של יוסף בתרבות הנוכרית הוא עצמו מאבקם של החשמונאים בחנוכה אלא שבעוד יוסף נמצא בנכר והסכנה היא בתרבות שהוא הוגלה אליה, החשמונאים נאבקו בתרבות הנכרית הפולשת אליהם. מאבק זה מלווה אותנו בכל הדורות ובדורנו אף יותר מבעבר. אמנם כמעט שאין לנו אפשרות להימנע מלבוא במגע עם התרבות המערבית אך כבר קבעו חכמים את העיקרון הבא: "יפת א-לוקים ליפת וישכון באהלי שם" - יפיפיותו של יפת באהלי שם, עלינו להכניס את היופי והפיתוחים של יפת לתוך האוהלים שלנו אך חלילה מלהפוך אותם להיות גוף האוהל שלנו.

מצוות הדלקת נר חנוכה המוטלת על כל תא משפחתי, "נר איש וביתו", מזכירה לנו מהו מקור הכח של הבית הישראלי. התא המשפחתי יונק את כוחו מהיותו חלק מאומה שנבחרה להיות אור לגויים. נרות החנוכה מבטאים את האור הפנימי של כל יהודי ומבטאים את השליחות שלנו להיות אור לגויים ולהאיר את העולם באמצעות הקדושה הפנימית שלנו. זו הסיבה שאנו אומרים שהנרות הללו קודש הם, כי אלו האורות הפנימיים של הנשמה היהודית. רק מתוך בתים איתנים המאירים באורות של קדושה, אנו יכולים להתמודד עם התרבות המערבית ולא רק שלא נפגע ממנה אלא נוכל לרתום אותה למשימה הגדולה של להאיר את העולם.

אנו נמצאים בעיצומם של פרשות יוסף ואחיו. בתוך פרשות אלו מובלעת התמודדותו של יוסף מול התרבות הנכרית בתוכה הוא חי, מאבק המהווה שורש למאבקם של היהודים בתרבות היוונית שעמדה להטביעם.

יוסף הצדיק מתגלגל למצרים ושם הוא זוכה להצלחה גדולה ומהר מאוד מתקדם מתפקיד עובד זוטא לתפקיד של מנכ"ל משרד הטבחים. פיסקה זו בתורה מסתיימת בתיאור מראהו של יוסף: "ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה", לכאורה סיומת זו אין מקומה כאן שהרי תיאור יופיו של יוסף אינו ממין העניין ואם התורה רוצה לתאר את יפיו הייתה צריכה לעשות זאת בשלב מוקדם יותר. יש מהמפרשים האומרים שאכן סיומת זו היא פתיחה של הפסקה הבאה, בה מתואר כיצד אשת פוטיפר מנסה לפתות את יוסף. אך רש"י, בעקבות חז"ל, אומר שיש חשיבות לסיומת זו בהקשר של הצלחתו יוסף והגעתו לתפקיד חשוב באימפריה המצרית. אומר רש"י שכיון שהתחיל למשול התחיל לאכול ולשתות ולסלסל בשערו. כלומר גם יוסף הצדיק מושפע מהתרבות שמסביבו עד שהתחיל להדגיש את מראהו החיצוני. לא זו אף זו, לפי חלק מרבנותינו הוא היה מוכן לעבור עבירה עם אשת פוטיפר. אומרים חז"ל שיוסף ניצל בזכות שראה דמות דיוקנו של אביו כלומר יוסף נזכר בייעודו כממשיך דרכו של אביו (חז"ל אומרים זיו איקונין של יוסף דומה לשל יעקב, דהיינו יוסף ראה דמות דיוקן אביו ונזכר בשליחות המוטלת עליו להמשיך את דרכו של אביו) והבין שהעתיד שלו, הכח של לשרוד ולהמשיך תלוי בקשר שלו לאבותיו.

חז"ל בגמ' במסכת שבת קושרים את הסיפור של יוסף לחג החנוכה. כאשר האחים זורקים את יוסף לבור אומרת התורה "הבור ריק אין בו מים" ודורשים חז"ל שאומנם מים אין בו אך יש בו נחשים ועקרבים. הגמ' מביאה דרשה זו בתוך הסוגיה